

ANNE ÇOCUK OYUN ETKİLEŞİMİNDE NİTELİKSEL BOYUT: ANNELERİN SÖZEL İFADELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

THE QUALITATIVE DIMENSION OF MOTHER-CHILD PLAY INTERACTION: AN EVALUATION OF MOTHERS' VERBAL EXPRESSIONS*

Ege AKGÜN**, Binnur YEŞİLYAPRAK***

ÖZET: Anne çocuk oyunlarında annelerin sözel ifadelerinin belirlenmesi ve anlamlı kategorilere ayrılması, anne çocuk ilişkisini açıklamakta ve desteklemekte önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, annelerin çocukları ile serbest oyun etkileşimlerinde kullandıkları ifadelerin belirlenmesi için niteliksel bir değerlendirme yapmaktır. Çalışmada 4-5 yaşında çocuğu olan 18 gönüllü anne yer almıştır. Anne ve çocuk oyun etkileşimleri, kendi ev ortamlarında video kamera ile kaydedilmiştir. Elde edilen veriler, Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu ile değerlendirilmiş ve frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, annelerin oyunlarında çocuklarının isteklerine uyum sağlama, çocuğu yanıtlama, oyun konuşması yapma, sınır koyma, emir ve bilgi verme konularında çoğunlukla istenmeyen sözel ifadeler kullandıkları görülmektedir.

Anahtar sözcükler: anne, çocuk, oyun etkileşimi.

ABSTRACT: It is important, for explaining and supporting mother-child relations, to determine verbal behaviors of mothers in mother-child plays and to divide these behaviors into meaningful categories. The purpose of this study is to make a qualitative evaluation to identify the expressions that mothers use during their free play interaction with children. Eighteen mothers who have children at the age of four or five, participated in this study. Mother-child play interactions were videotaped in their own home setting. The data collected were evaluated through Parent-Child Play Recording Coding Form, and re-formulated in frequencies and percentages. The findings show that mothers used frequently undesired verbal expressions in adapting to children's demands during playing, responding to children, making a play speech, setting limitation and making comments-informing.

Keywords: mother, child, play interaction

1. GİRİŞ

Aile bireyleri arasındaki duygusal yakınlık, ebeveynlerin destekleyici tutumları, yerinde ve uygun kurallar koymaları çocuğun sağlıklı gelişimine ilişkin koruyucu etkenlerdir. Güvenli, tutarlı, sevgiye dayalı ebeveyn-çocuk ilişkisinin koruyucu etkisi önemlidir. Ciddi anlaşmazlığın olduğu evliliklerde yalnızca anne yada baba ile olumlu ve destekleyici bir ilişkinin bile çocuklar için güçlü bir koruyucu etkisi olduğu bulunmuştur. Ebeveyn davranışı ya da çocuğun yakın çevresi, çocuğu daha geniş çevrenin ya da yaşam koşullarının olumsuz etkilerinden koruyabilir. Burada ebeveynlerin özellikleri, çocuğa yaklaşımları, bilinç düzeyleri ön plana çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı 1999; Sonuvar 1999).

Anne çocuk etkileşimi, çocuğun gelişiminde yaşamsal önem taşıyan, uzun süreli bir etkileşim biçimidir. Annenin, çocuğun kişilik özellikleri, akademik başarısı, davranışları ve empati becerisi üzerindeki etkileri bilinmektedir. Araştırma sonuçlarına göre aynı düşük sosyoekonomik ortamda, çocuğuna daha çok ilgi gösteren, daha bilinçli annelerin çocukları diğer çocuklara göre olumlu yönde

* Bu çalışma Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak danışmanlığında yapılan "Anne Çocuk İlişkisini Oyunla Geliştirme Eğitiminin" Anne Çocuk Etkileşim Düzeyine Etkisi" adlı Doktora tez çalışmasının bir bölümünden özetlenerek hazırlanmıştır.

** Arş. Gör. Dr. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi. 0312 363 33 50 /5106. eakgun@education.ankara.edu.tr

*** Prof.Dr. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi. 0312 363 33 50 /3101.

Binnur.Yesilyaprak@education.ankara.edu.tr

gelişim göstermektedir. Olumlu bir anne çocuk etkileşimi ve çocuğa erken yaşta sağlanan uyarıcı ve destekleyici ortam, çocuğun sağlıklı gelişimini sağlamaktadır (Hortaçsu 2003; Kağıtçıbaşı 1999).

Anne çocuk arasındaki ilişkinin geliştirilmesinde özellikle okul öncesi dönemde oyunun yeri tartışılmayacak kadar önemlidir. Anne çocuk oyunu, fiziksel temas, karşılıklılık ve duygusal içeriği olmasından dolayı güçlüdür. Birlikte oynama, anne çocuk arası sağlıklı bağlanmayı güçlendirir, karşılıklı olarak gereksinimlerini karşılamayı sağlar; ebeveyn ve çocuk arasında sağlıklı ve güvenli bir ilişki kurmak ve geliştirmek için benzersiz bir etkileşimsel bağlam oluşmasına yardım eder. Anne çocuk oyunu, aynı zamanda çocuğun sosyal ilişkileri ve aile ilişkilerini keşfetmesine yardım eder, çocuk duygu ve ihtiyaçlarını ifade edebilir. Oyun sürecinde anneler hissettiklerini çocuklarına iletebilir, tüm dikkatini çocuğa verebilir ve duygusal olarak hazırbulunuşluğunu çocukla paylaşabilirler. Çocuğun yetişkin ile kurduğu oyuna dayalı bu ilişki, çocuğun psikososyal gelişimi açısından değerlidir ve tüm gelişim alanlarına olumlu katkıda bulunur (Driscoll ve Easterbrooks 2007; Levine 1988; Marchand, Hock ve Widaman 2002; Russell, Pettit ve Mize 1998; Shine ve Acosta 2000; VanFleet 2007; Winnicott 1998).

Birçok araştırmacı, ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliği bağlamında, çocukları ile oynadıkları oyunlarda ebeveyn davranışlarını çeşitli açılardan incelemiştir (Tamis-LeMonda, Uzgiris ve Bornstein, 2002).

Fiese (1990) çocukların sembolik oyunlarının içeriğini, sosyal etkileşim ve içerik zenginliği açısından incelenmiştir. Araştırmada 15-24 ay arasındaki 57 çocuk ve annesi yer almıştır. Çocuklar yalnız ve anneleri ile birlikte olmak üzere 4 durumda 6 dakika oyun oynamışlardır. Her bir durum, oyunun içeriğinin zenginliği, annenin dikkati, karşılıklılık ve annenin müdahaleleri açısından incelenmiştir. Çocukların anneleri ile oynadıkları oyunlar, yalnız oynadıkları oyunlara göre oyun içeriğinin zenginliği açısından daha anlamlı bulunmuştur. Ancak annelerin müdahalelerinin ve sorgulayıcı yaklaşımının sembolik oyun ile negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Haight ve Miller (1992) 3 yıl süren boylamsal çalışmalarında, anne çocuk oyunlarının içeriğini incelemiştir. Annelerin çocukları ile oynamalarının, beraber oyunlarındaki oyun davranışlarını ve bununla birlikte çocukların sonradan yalnız oyunlarındaki oyun davranışlarını desteklediğini bulmuşlardır. Annelerin oyuna katılımı, sembolik oyun bölümlerinin uzamasına katkıda bulunmaktadır. Çocuklar, yalnız oynadıkları oyunlarının içine, daha önce anneleri ile oynadıkları oyun etkileşimlerini, oyun konuşmalarına ve temalarına katmışlardır. Ebeveyn çocuk ikilisinin rol oyunlarının, çocuğun yalnız oynadığı oyunlara göre içeriğinin daha zengin olduğu bulunmuştur.

Fagan ve Dore (1993) çocuklarını ihmal eden ve etmeyen annelerin 1-3 yaş aralığındaki çocukları ile kendi evlerinde oynadıkları yapılandırılmamış oyun etkileşimlerini incelemiştir. Sonuçlara göre, çocuklarını ihmal eden annelerin, diğer annelere göre oyun etkileşimleri içinde çocuklarını olumlu yanıtlamada ve çocuklarının gelişimsel düzeylerine uyum sağlamada daha yetersiz kaldıkları bulunmuştur.

Bolde, Zhou, Shore ve Dixon (1996) 30 anne ve çocuğunun yer aldığı araştırmada annelerin çocukları ile oyunlarındaki destek düzeylerinin aylara göre değişimini araştırmışlardır. Çocuklar ve anneleri 13, 14, 20 ve 21. aylarında ziyaret edilmişlerdir ve 10 dakika oyun oynamaları istenmiştir. Sonuçlara göre duyarlı ebeveynler, oyun etkileşimlerinde çocuklarına sorumluluk aktarabilmiş ve çocuklarının yeterliliğine daha fazla inanmışlardır.

Damast, Tamis-LeMonda ve Bohnsteix (1996) yaptıkları araştırmada annelerin (n=50), çocuklarının oyunları hakkındaki bilgi düzeyleri ve oyun davranışları arasındaki ilişkiyi ev ortamlarındaki serbest oyunlarında incelemiştir. Annelerin ve 21 aylık çocuklarının keşfedici, sembolik ve sembolik olmayan oyunları 10 dakika gözlemlenerek kodlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre oyun gelişimi hakkında daha bilgili olan anneler, oyun etkileşimlerinde daha fazla yanıtlayıcı olmuşlardır ve daha üst düzey oyun becerileri sergilemişlerdir. Buna göre, bu anneler, çocuklarının gelişimlerini desteklemek amacı ile çocukları ile oyun oynamaya yönelmektedirler ve annelerin oyun gelişimi hakkındaki bilgileri arttıkça, çocukları ile onun gelişim düzeyine uygun ve ilgi çekici oyun etkileşimlerini sağlama düzeyleri yükselmektedir.

Goudena ve Vermeulen (1997) alt ve üst sosyo ekonomik düzeyde yer alan çocukların (54–80 ay) ve annelerinin oyunlarını karşılaştırdıkları çalışmada; üst sosyo ekonomik düzeydeki ebeveyn çocuk ikilisinin, alt sosyo ekonomik düzeydekilere göre oyunlarında yer alan pozitif etkileşimin daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Lindsey ve Mize, anne-çocuk ve baba-çocuk fiziksel ve sembolik oyunlarında, ebeveynin oyunlara katılım düzeylerini değerlendirmişlerdir. Ebeveyn çocuk oyun etkileşiminin niteliği ve oyunların içeriğinin zenginliği ile akran ve öğretmen algılarına göre çocukların sosyal becerileri arasında olumlu yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Oyun etkileşiminde, ebeveyn-çocuk arasındaki karşılıklı uyum ve istekli olma düzeyi, çocukların duygusal yaşantı ve ifadeleri anlama ve gösterme becerisine olumlu katkı sağlamada önemli faktör olarak tanımlanmıştır. Sadece güvenli, duyarlı ve karşılık veren ebeveyn çocuk ilişki bağlamında olmak şartıyla ebeveyn ile oynanan fiziksel oyunların tekrarlanması, sosyal gelişime olumlu yönde katkıda bulunmaktadır (Akt. Davenport ve Bourgeois 2008).

Noll ve Harding (2003) 30 anne-çocuk (12-47ay) ikilisini sembolik oyunlarında incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre, sembolik oyunların içeriğinin zenginliği ile çocuklar ve annelerin birbirini etkileme yolları, çocukların oyun davranışlarını onaylama ve cesaretlendirme amacıyla kullanılan sözel ve sözel olmayan ifadeler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Driscoll ve Easterbrooks (2007) annelerin çocukları ile oynadıkları oyun etkileşimlerinde; kişisel ve sosyal değişkenlerin annelerin oyundaki davranışları ile ilişkisini belirlemişlerdir. Çalışmada 107 anne ve çocuğunun ev ortamlarındaki beş dakikalık oyun etkileşimleri kaydedilmiştir. Annelerin davranışları dikkat ve duygusal hazır bulunuşluk (duyarlılık, müdahalecilik, düşmanlık vb.) açısından kodlanmıştır. Birey merkezli yaklaşım temel alınarak ve K-means cluster (kümeleme) analizi kullanılarak, annelerin oyun davranışları için üç ayrı model belirlenmiştir: 1. Duyarlı-bağlanmış (sensitive-engaged), 2. Tutarsız-yönlendirici (inconsistent-directive) ve 3. Zorlayıcı-engelleyici (intrusive-prohibitive). 1. gruptaki anneler, diğer annelere göre en uygun oyun davranışlarını sergilemişlerdir; diğer annelere göre daha duyarlıdırlar, daha iyi yapılandırma yapmışlardır, daha az zorlayıcıdırlar ve daha az engelleyici davranmışlardır.

Türkiye’de anne eğitim programlarında oyundan yararlanan ve ebeveynlerin çocukların oyun haklarına, oyunun değerine ilişkin tutum ve görüşlerinin incelendiği araştırmalar yer almaktadır (Çelen 2004; Doğanay 1998; Ömeroğlu ve Can-Yasar 2006; Ömeroğlu, Kurtulmuş ve Yayla 2006; Sevinç ve Evirgen 2004; Şener 2008; Tezel-Şahin 1993; Turan, Aksoy ve Turla 1997). Ancak literatürde, normal gelişim gösteren çocukların ve annelerinin oyunlarının kaydedilerek incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır.

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında görüldüğü gibi, araştırmacılar ebeveyn çocuk ilişkisini açıklarken oyun bağlamındaki ebeveyn davranışlarını incelemişlerdir. Bu davranışlar çocuğa dikkat etme, duyarlılık, duygusal olarak hazır bulunuşluk, oyuna katılım yada kayıtsızlık gibi boyutlarda değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları anne çocuğun oyun oynamasının yararı ve annelerin yaşamındaki faktörlerin (erken çocuklukta yaşanan istismar, depresif belirtiler, sosyal destek ve ebeveynin özgüven düzeyi) oyun ortamındaki davranışları ile ilişkisinin anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu doğrultuda anne çocuk oyunları içeriğinde annelerin sergiledikleri davranışların belirlenmesi ve anlamlı kategorilere ayrılması, anne çocuk ilişkisini açıklamakta ve bu ilişkiyi desteklemekte önem taşımaktadır.

Çalışmanın amacı, annelerin çocukları ile serbest oyun etkileşimlerinde kullandıkları ifadelerin değerlendirilmesidir.

2. YÖNTEM

2.1.Çalışma Grubu

Çalışmada 4-5 yaş aralığında çocuğu olan, çalışmada kullanılan oyuncakları sağlayabilen ve oyunları video kamera ile kayıt olanağına sahip olan 18 gönüllü anne yer almıştır. Annelere ilişkin demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Annelere İlişkin Demografik Bilgiler

Anne		Sayı	
		n	%
Yaş	35-40	4	22.2
	30-35	11	61.1
	25-30	3	16.6
Öğrenim Durumu	Üniv.	10	55.5
	Lise	8	44.4
Meslek	Uzmanlık gerektiren meslekler	9	50
	Özel Sektör	4	22.2
	Ev Hanımı	5	27.7
Çocuk Sayısı	1	11	61.1
	2	6	33.3
	3	1	5.55
Çalışma Durumu	Evet	9	50
	Hayır	9	50
Toplam		18	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan annelerin çoğunlukla 30-35 yaş grubunda (% 61.1), üniversite mezunu (% 55.5), uzmanlık gerektiren meslek sahibi (% 50), bir çocuk annesi (% 61.1) olduğu görülmektedir. Annelerin çalışma durumu birbirine eşittir. Dört anne meslek sahibi olsa da halihazırda çalışmamaktadır.

2.2. Veri toplama Aracı

2.2.1. Anne çocuk oyun etkileşimlerinin kaydedilmesi

Anne ve çocuk oyun etkileşimleri, kendi evlerinde doğal ortamlarında, video kamera ile kaydedilmiştir. Oyunların kaydedilmesinden önce annelere Anne çocuk ilişki terapisinde (Filial Therapy) (VanFleet 2000,2005) kullanılan oyuncaklar ile “çocukları ile her zaman oynadıkları gibi oynamaları” yönergesi sözel olarak verilmiştir. Anne ile çocuğunun serbest oyun kayıtlarında beş dakikalık oyun süreci değerlendirmeye alınmıştır. Annelerin oyundaki davranışlarını değerlendirmede beş dakikalık süre kodlama ve değerlendirme açısından yeterli bulunmaktadır (Eyberg, Nelson, Duke ve Boggs 2005).

Bu oyunların değerlendirilmesi amacıyla araştırmacı tarafından bir form geliştirilmiştir. Form geliştirilirken ilgili literatürden (Bratton, Landreth, Kellam ve Blackard 2006; Landreth ve Bratton 2006; VanFleet 1999, 2000, 2005; VanFleet ve Guerney 2003) ve Anababa Çocuk Etkileşim Kodlama Sisteminden (Manual for the Dyadic Parent – Child Interaction Coding System, DPICS), (Eyberg, Nelson, Duke ve Boggs 2005) yararlanılmıştır.

2.2.2. Anababa Çocuk Etkileşim Kodlama Sistemi (Manual for the Dyadic Parent – Child Interaction Coding System, DPICS)(Eyberg, Nelson, Duke ve Boggs 2005)

DPICS Kategorileri 3-6 yaş çocuklarına uygun olarak standardize edilmiştir. Kategoriler oyunda yapılan sözel ve fiziksel davranışlar aracılığıyla anne çocuk ilişki kalitesini belirlemeye yaramaktadır. Kategoriler (Emir verme, Bilgi soruları sorma, Negatif ifade (Eleştiri vb.), Övgü, Çocuğun isteklerine uymada hata, Sessiz kalma, Bilgi verme-yorum yapma, Yeni aktivite başlatma, Çocuğun isteklerine uyma, Tanımlayıcı soru sorma, Davranış tanımlama, Sözel yansıtma, Yansıtıcı açıklama, Sınır koyma, Oyun konuşması) oluşturulurken 20 anne ile çocuğunun oyun durumları kaydedilmiş ve incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda her bir kategori için Pearson korelasyon katsayısı ve Cohen's kappa değerleri hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre kategorilerin katsayı değerleri yeterli bulunmuştur. Pearson değerleri en düşük dolaylı emir verme .60 ve en yüksek oyun konuşması .99 arasında ve

Kappa değerleri en düşük dolaylı emir verme .46 ve en yüksek bilgi sorusu sorma .82 arasındadır (Eyberg, Nelson, Duke ve Boggs 2005).

2.2.3. Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu, AÇOKKF

Bu form, anne ve çocuğun oynadıkları serbest oyunlarında anne çocuk etkileşimlerini kodlama ve değerlendirme amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Form, 4-6 yaş aralığındaki çocukların annelerinin serbest oyun etkinliğinde kullandıkları uygunsuz (istenmedik) ve istendik ifadelerin sıklığına belirlemek amacı ile kullanılmıştır.

Kategoriler araştırmacı tarafından bir form halinde düzenlenmiş ve formda yer alan kategoriler formun geçerlik çalışması amacıyla kapsam geçerliği boyutunda uzman görüşlerine sunulmuştur. İkinci aşamada normal gelişim gösteren 3 ve 6 yaşlarındaki iki çocuğun ve annelerinin serbest oyunları ev ortamlarında video kamera ile kaydedilmiş ve anne çocuk oyun kayıtları araştırmacı tarafından gözlem formuna işaretlenmiştir. Böylece formun oyun video kayıtlarındaki annelerin davranışlarını belirlemede işlevsel ve kullanışlı olup olmadığı denenmiş ve forma son şekli verilmiştir.

Formun Güvenirlik çalışması kapsamında oyun kayıtları araştırmacı tarafından 2 hafta ara ile kodlama formu kullanılarak tekrar değerlendirilmiştir. Kodlamalar ve kodlayıcılar arasındaki güvenilirliği, uygunluğu test etmek için aşağıdaki formülden yararlanılmıştır (Miles ve Huberman, Akt. Tavşancıl ve Aslan 2001):

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama sayısı}}$$

Elde edilen eşitliğin .70 den daha yüksek sonuç vermesi beklenmektedir.

Elde edilen verilerde kodlamalar arası tutarlılık yüzdesi hesaplanmıştır. Toplam 61 madde değerlendirilmiştir ve uzlaşma yüzdesi tüm maddeler için .93 olarak hesaplanmıştır. Kategoriler bazında tutarlılık yüzdeleri .83 - .100 arasında yer almıştır. Elde edilen değerler kodlamalar arası güvenilirlik açısından yeterli bulunmuştur. Bu sonuca göre kategorilerin yorumlanmasının iki farklı zamanda değişmediği söylenebilir.

Formun güvenilirlik çalışması kapsamında araştırmacıdan araştırmacıya değişip değişmediğini saptamak amacı ile yapılan çalışmada annelerin ifadelerini araştırmacı gözlem kayıtlarını izleyerek forma kodlamıştır. Daha sonra kategoriler hakkında bilgilendirilen 1 alan uzmanı oyun kayıtlarında yer alan her bir ifadeyi uygun bulduğu kategoriye yerleştirmiştir.

Değerlendirilen toplam 80 ifadede kodlayıcılar arası tutarlılık .90 olarak bulunmuştur. Kategoriler dikkate alındığında tutarlılık yüzdeleri .80 ve .100 arasında yer almıştır. Bu sonuca göre kategorilerin yorumlanmasının araştırmacıdan araştırmacıya değişmediği söylenebilir.

Puanlama:

5 dakikalık anne çocuk oyunlarında izlenen kategorilerin sıklığı Anababa Çocuk Oyun Video Kayıt-Kodlama Formu-Veri kayıt sayfasına kodlanmıştır. 5 dakikalık kayıt sonucunda bu ifadenin oyun süresince kaç kez izlendiği toplam puan olarak elde edilmiştir. Elde edilen toplam puanlar Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formuna aktarılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi:

Anne çocuk oyun kayıtlarını değerlendirmek amacıyla frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Annelerin oyun etkileşimi sırasındaki sözel ifadelerine ilişkin bulgular:

Bu bölümde, çalışma grubunda yer alan annelerin, çocukları ile oyun ortamındaki etkileşim düzeylerini belirlemek amacı ile kullanılan, Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formundan elde ettikleri puanların çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Annelerin çocukları ile olan etkileşimsel sözel ifadeleri 8 istenmeyen ve 7 istendik olmak üzere toplam 15 ifadeden oluşmaktadır.

Anne çocuk oyun kayıtlarında gözlenen anne ifadelerinden, uygunsuz ve istenmeyen olarak tanımlanabilecek ifadelerin sıklığı, AÇOKKF puanlarının frekans ve yüzdelik değerleri, Tablo 2 de yer almaktadır.

Tablo 2. AÇOKKF Göre İstenmeyen İfade Sıklığı

İfade	Emir verme		Olumsuz İfade		Övgü		Çocuğun isteklerine uymada hata		Sessizlik (Her 25sn için 1 sayı)		Yorum/bilgi verme		Yeni aktivite başlatma	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kullanmamış	2	11.1	11	61.1	9	50.0	8	44.4	6	33.3	4	22.2	12	66.6
Kullanmış	16	88.8	7	38.8	9	50.0	10	55.5	12	66.6	14	77.7	6	33.3
TOPLAM	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100

Tablo 2'ye göre, annelerin %88.8'i oyunlarında emir ifadesi, %77.7'si yorum ve bilgi verme ifadesi kullanmış, %55.5'i çocuğun isteklerine uymada hata yapmış, %50'si övgü ifadesi, %38.8'i olumsuz ifade kullanmış ve %33.3'ü oynanandan farklı bir aktivite başlatma çabasına girmiştir.

Oyun etkileşimi boyunca, annenin oyun ortamında çocuğa olan ilgi ve dikkatini iletebilmesi için en geç 30 saniye içerisinde tepki vermesi beklenmektedir (Eyberg, Nelson, Duke ve Boggs, 2005). Bu nedenle, oyun etkileşimi boyunca, 25 saniyeyi geçen sessiz kalma süresi incelendiğinde, annelerin %66.6' sının çocuğuna tepki vermediği ve sessiz kaldığı belirlenmiştir.

Annelerin, anne çocuk oyun kayıtlarında gözlenen olumlu, istendik ifadelerine göre AÇOKKF puanların frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. AÇOKKF Göre İstendik İfade Sıklığı

İfade	Çocuğun isteklerine uyma		Tanımlayıcı soru sorma		Davranış tanımlama		Sözel yansıtma		Yansıtıcı Açıklama		Sınır Koyma		Oyun konuşması	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kullanmamış	10	55.6	3	16.6	6	33.3	3	16.6	14	77.7	18	100	10	55.6
Kullanmış	8	44.4	15	83.2	12	66.6	15	83.3	4	22.2	-	-	8	44.3
TOPLAM	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100	18	100

Tablo 3'e göre, annelerin %83.3'ü çocuğun sözel ifadelerini tekrar sözel olarak dile getirme olarak tanımlanabilecek ifadelerle oyunlarında yer vermişlerdir. Annelerin % 83.2'si tanımlayıcı soru sormuş, annelerin %66.6'sı çocuğun davranışlarını tanımlama ifadelerini kullanmış, %44.4'ü çocuklarının isteklerine uyma ifadesi kullanmıştır. %44.3'ü oyunlarında rol alarak oyun konuşması yapmıştır. Annelerin %22.2'si çocuğun sözel ifadelerindeki içeriği ya da duygusal anlamı kendi cümleleri ile sözel olarak dile getirme olarak tanımlanabilecek ifadelerle oyunlarında yer vermiştir.

Annelerin gereksinim olduğunda, uygun biçimde sınır koyma ifadelerinin olup olmadığı incelendiğinde, hiçbir annenin oyunlarında uygun sınır koyma ifadelerine yer vermediği görülmüştür.

4. TARTIŞMA

Anne çocuk etkileşimlerinin değerlendirildiği araştırmalarda sıklıkla serbest oyun ortamındaki anne ifadelerinin ele alınarak incelendiği görülmektedir (Copeland 1984; Cornish, McMahon ve Ungerer 2008; Davenport, Hegland ve Melby 2008; Dopkins-Stright, Cranley-Gallagher ve Kelley 2008, Fagan ve Dore 1993; Feldman, Eidelman ve Rotenberg 2004; Fiese 1990; Johnson ve diğ. 2002; Leadbeater, Bishop 1994; Leadbeater, Bishop ve Raver 1996; MacDonald ve Parke 1984; Taylor ve Leavitt 2008). Etkileşimin kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan kodlama formları çeşitlilik göstermekle birlikte literatürde, oyun ortamındaki anne ifadelerinin ve davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan ölçekler ve formlar genellikle ebeveynin duygusal hazırbulunuşluğunu incelemektedir. Anne çocuk oyunu süresince annelerin, çocuklarına dikkatle odaklanma ve duygusal

hazırbulunma becerisine sahip olmasının önemi araştırmacılar tarafından önemle vurgulanmıştır (Cornish, McMahon ve Ungerer 2008; Driscoll ve Easterbrooks 2007).

Duygusal hazırbulunmuşluk, terapötik ve bağlanma literatüründe, bir ortamda isteyerek hazır bulunma, duyarlı ve yanıtlayıcı ilişki kurma olarak tanımlanmaktadır (Emde ve Easterbrooks, Akt. Driscoll ve Easterbrooks 2007). Biringen ve Robinson (1991) annenin duygusal hazırbulunmuşluğunu, duyarlı olma, düşmanca ve müdahaleci olmama ve uygun yapılandırma olarak tanımlamıştır.

Tanımlamalarda ortak olan noktalara göre duygusal hazırbulunmuşluk dört boyutta değerlendirilmektedir. Bu boyutlar **Duyarlılık** (sensitivity), annenin zamanında yanıt vermeye hevesli, uyumlu, duyarlı, ulaşılabilir olması; **Yapılandırma** (structuring), oyuna uygun davranış, çocuğun önderliğine uyum, sınır koyabilme; **Zorlayıcı olmama** (non-intrusiveness), çocuğun özerkliğini önemseme ve emir verici, uyarıcı, çocuğun etkinliklerini engelleyici, koruyucu davranış sergilememe ve **Düşmanca davranmama** (non-hostility), Tehdit etmeme, korkutmama, bıkkın, sıkıntılı sabırsız ifade kullanmama olarak tanımlanmıştır (Cornish, McMahon ve Ungerer 2008).

Araştırmada annelerin çocukları ile oynarken kullandıkları ifadeler yukarıdaki gruplamalar doğrultusunda incelendiğinde; duyarlılık boyutunda anneler çocuklarının isteklerine uyum sağlamada zorluk yaşamışlar ve çocuğu yanıtlamayı sessiz kalmışlardır. Yapılandırma boyutunda anneler yeni aktivite başlatma çabasına girişmemişlerdir. Anneler çocuğun yönlendirmesine uyum sağlamak, onu anlamak, dikkatini verdiğini göstermek, ilişkiyi devam ettirmek amacı ile tanımlayıcı soru sorma, davranış tanımlama ve sözel yansıtma ifadelerini oyun etkileşimlerinde kullanmışlardır. Ancak yansıtıcı açıklamalara daha az anne tarafından yer verilmiştir. Bununla birlikte anneler, oyunda rol alarak oyun konuşması yapmakta sıkıntı yaşamışlardır. Ayrıca anneler, gereksinim olsa da uygun sınır koyamamışlardır. Zorlayıcı olmama boyutunda, annelerin emir cümlelerine ve negatif ifadelerine yer vermedikleri, buna karşın övgü ifadelerini kullandıkları görülmüştür. Bununla birlikte annelerin, çocukları ile serbest oyunlarında öğretme kaygısı yaşadıkları ve sıklıkla yorum yapma-bilgi verme ifadesi kullandıkları görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre anne-çocuğun birlikte oynamasının, ilişkilerinde gelişme, çocukların problem davranışlarında azalma sağladığı, özellikle tek ebeveynli çocuklarda anne çocuk ilişkisindeki olumlu etkilerin anlamlı olduğu bulunmuştur. Anne ile çocuk arasındaki oyun etkileşiminde annenin sözel ifadelerinin etkileşimin kalitesini çok önemli düzeyde etkilediğine inanılmaktadır. Anne çocuk oyunu sayesinde çocuk, duygularını düzenlemeyi öğrenir, sosyal ve bilişsel beceriler geliştirir, sonraki gelişimi için temel oluşturur. (Driscoll ve Easterbrooks 2007; Marchand, Hock ve Widaman 2002).

Ebeveynin katıldığı oyunlarda ebeveynin yetenekleri çocuğun hayal etmesini kolaylaştırır. Ebeveyn çocuğun rol oyununu geliştirebilir ancak bunun yanında çeşitli şekillerde çocuğun oyunlarına ket vurabilir (Hughes 1999). Annelerin çocukları ile oyun oynamalarının ilişkilerini desteklediği araştırma sonuçlarında görülmektedir. Bununla birlikte annelerin oyundaki davranışlarının etkileşimde belirleyici olduğu da bilinmektedir. Uygun olmayan davranış ve ifadeler ilişkinin gelişmesine katkıda bulunmayacağı gibi ilişkiyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Araştırmaya katılan anneler çocukları ile oyun etkileşimlerinde uygun sözel ifadeler kullanmakla birlikte oyunda olması beklenen oyun konuşması yapma, çocuğun isteklerine uyma gibi önemli alanlarda zorluk yaşamışlardır. Bu doğrultuda annelerin oyundaki sözel ifadelerinin belirlenip bu doğrultuda desteklenmesi önem taşımaktadır. Araştırma annelerin çocukları ile oynadıkları oyunlardaki sözel ifadelerinin belirlenmesi açısından literatüre katkı getirmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda annelerin çocukları ile oynadıkları oyunlardaki sözel davranışları belirlenmiştir. Buna göre, annelerin çocukları ile oynarken çocuklarının isteklerine uyum sağlama, çocuğu yanıtlama, oyunda rol alarak oyun konuşması yapma, sınır koyma ve yorum yapma-bilgi ve emir verme konularında çoğunlukla istenmeyen sözel davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Buna karşılık annelerin olumsuz ifade kullanmama, çocukla anlaşmayı kolaylaştırmada sözel yansıtma, tanımlayıcı soru sorma ve davranış tanımlama gibi istendik ifadelerinin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.

Bu doğrultuda annelerin çocukları ile nasıl oyun oynayacakları ve bu süreçteki iletişimlerini, oyunun anne çocuk ilişkisindeki yeri ve önemi konusunda bilgilendirilmeleri önerilmektedir. Uygun

eğitim programları hazırlayabilmek için anne- çocuk ilişkisi hakkında çok yönlü bilgi edinmenin gereği açıktır. Bu nedenle farklı aile yapılarına ve kişisel özelliklere sahip (istismar eğilimine sahip olma, boşanmış olma gibi) annelerin çeşitli özellikleri ile oyundaki davranışlarının karşılaştırıldığı araştırma desenlerinin hazırlanması ve farklı sosyo ekonomik düzeydeki annelerin oyundaki davranışlarının belirlenmesine yönelik araştırmaların yapılması uygun olacaktır.

KAYNAKLAR

- Biringen, Z. & Robinson, J. (1991). Emotional Availability in Mother-Child Interactions: A Reconceptualization For Research. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61(2), 258-271.
- Bolde, J. H.; Zhou, L-Y.; Shore, C. M. & Dixon, W. E. Jr. (1996). Transfer of Responsibility in Parent-Child Play During the Second Year. *Early Development and Parenting*, 5 (4), 185-194.
- Bratton S.C., Landreth, G.L., Kellam, T. & Blackard, S.R. (2006). *Child Parent Relationship Therapy (CPRT) Treatment Manual A 10 Session Filial Therapy Model for Training Parents*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Copeland, A. P. (1984). Self-Control Ratings and Mother-Child Interaction. *Journal of Clinical Child Psychology*, 14(2), 124-132.
- Cornish, A. M.; McMahon, C. & Ungerer, J. A. (2008). Postnatal Depression and The Quality Of Mother – Infant Interactions During The Second Year Of Life. *Australian Journal Of Psychology*, 60(3), 142-151.
- Çelen, N. (2004). Ana-Babaların Çocuğun “Oyun Hakkı” na İlişkin Tutumları, B. Onur ve N. Güney (Ed.) *Türkiye’de Çocuk Oyunları: Araştırmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları no: 12. 84-94.
- Damast, A. M.; Tamis-LeMonda, C. S., & Bohnsteix, M. H . (1996). Mother-Child Play: Sequential Interactions and the Relation between Maternal Beliefs and Behaviors. *Child Development*, 67, 1752-1766.
- Davenport, B. R.; Hegland S. & Melby, J.N. (2008). Parent Behaviors in Free-Play and Problem-Solving Interactions in Relation to Problem Behaviors in Preschool Boys. *Early Child Development and Care*, 178(6), 589 – 607.
- Davenport, B. R. & Bourgeois, N. M. (2008). Play, Aggression, the Preschool Child, and the Family: A Review of Literature to Guide Empirically Informed Play Therapy With Aggressive Preschool Children. *International Journal of Play Therapy*, 17(1), 2-23.
- Doğanay, J. (1998). *Anasınıfına Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Oyun Ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dopkins-Stright, A.; Cranley-Gallagher K. & Kelley, K. (2008). Infant Temperament Moderates Relations between Maternal Parenting in Early Childhood and Children’s Adjustment in First Grade. *Child Development*, 79(1) 186 – 200.
- Driscoll, J. R. & Easterbrooks, M. A. (2007). Young Mothers’ Play with Their Toddlers: Individual Variability as a Function of Psychosocial Factors. *Infant and Child Development*, 16, 649-670.
- Eyberg, S. M.; Nelson, M. M.; Duke, M. & Boggs, S.R. (2005). *Manuel for the Dyadic Parent-Child Interaction Coding System* (3th Ed.). Erişim www.PCIT.org
- Fagan, J. & Dore, M. M. (1993). Mother-Child Play Interaction in Neglecting and Non-Neglecting Mothers. *Early Child Development and Care*, 87, 59-68.
- Feldman, R.; Eidelman, A.I. & Rotenberg, N. (2004). Parenting Stress, Infant Emotion Regulation, Maternal Sensitivity, and the Cognitive Development of Triplets: A Model for Parent and Child Influences in a Unique Ecology. *Child Development*, 75(6), 1774 – 1791.
- Fiese, B. H. (1990). Playful Relationships: A Contextual Analysis of Mother-Toddler Interaction and Symbolic Play *Child Development*, 61, 1648-1656.
- Goudena, P. P., & Vermeulen, M. (1997). Mother-Child Fantasy Play and Social Status of Young Children. *Early Child Development and Care*, 129, 95-103.
- Haight, W. L., & Miller, P. J. (1992). The Development of Everyday Pretend Play: A Longitudinal Study of Mothers’ Participation. *Merrill-Palmer Quarterly*, 38, 331-348.
- Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*. Ankara: İmge.
- Hughes, F. P. (1999). *Children, play, and development* (3th Ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Johnson, A.L., Morrow, C.E., Accornero, V.H., Xue, L., Anthony J.C. & Bandstra, E.S. (2002). Maternal Cocaine Use: Estimated Effects on Mother-Child Play Interactions in the Preschool Period. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 23(4), 191-202.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Çocuklarda Sağlıklı Gelişme Sorunları ve Psikolojinin Rolü. A. Ekşi (Ed.). *Ben hasta değilim: Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü*. İstanbul: Nobel Tıp. 607-612.
- Leadbeater, B. J. & Bishop, S.J. (1994). Predictors of Behavior Problems in Preschool Children of Inner-City Afro-American and Puerto Rican Adolescent Mothers. *Child Development*, 65 (2), 638-48.
- Leadbeater, B. J., Bishop, S.J. & Raver, C. C. (1996). Quality of Mother-Toddler Interactions, Maternal Depressive Symptoms, and Behavior Problems in Preschoolers of Adolescent Mothers. *Developmental Psychology*, 32(2), 280-288.
- Landreth, G. L. & Bratton S. C. (2006). *Child Parent Relationship Therapy (CPRT) A 10 Session Filial Therapy Model*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Levine, J. B. (1988). Play in the Context of the Family. *Journal of Family Psychology*, 2, 164-187.

- Lindsey, E. W., & Mize, J. (2000). Parent-Child Physical and Pretense Play: Links to Children's Social Competence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 46, 565-591.
- MacDonald, K. & Parke, R. D. (1984). Bridging the Gap: Parent-Child Play Interaction and Peer Interactive Competence. *Society for Research in Child Development*, 55, 1265-1277.
- Marchand, J. F., Hock, E.& Widaman, K. (2002). *Parent-Toddler Play Interaction and Its Relation to The Home Environment*, USA: Kansas State University Institutional Review.
- Noll, L. M., & Harding, C. G. (2003). The Relationship of Mother-Child Interaction and The Child's Development of Symbolic Play. *Infant Mental Health Journal*, 24, 557-570.
- Ömeroğlu, E. ve Can-Yasar, M. (2002). *Ev Merkezli Aile Çocuk Eğitimi Programının Ev Ortamına Etkisi. Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu*. Ankara: Kök Yayıncılık, 316-335.
- Ömeroğlu, E., Kurtulmuş, Z. ve Yayla, S. (2006). *Aile Çocuk Eğitim Programının Aile Yapısı, İşleyişi, Ve Kaygı Düzeyine Etkisinin İncelenmesi*. 1. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi İstanbul: Ya-Pa, (1), 140-154.
- Ömeroğlu, E. ve Can-Yasar, M. (2006). *Aile Çocuk Eğitim Programının Aile İçi etkileşime Etkisinin İncelenmesi*. 1. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi İstanbul: Ya-Pa, (2), 241-255.
- Russell, A., Pettit, G. S., & Mize, J. (1998). Horizontal Qualities in Parent-Child Relationships: Parallels with and Possible Consequences for Children's Peer Relationships. *Developmental Review*, 18, 313-352.
- Sevinç, M. ve Evirgen, S. (2004). *Okul Öncesi Eğitim Merkezlerinde Verilen Anne Destek Programlarının Anneler Üzerindeki Etkileri*, OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı, Gelengül Haktanır ve Tülin Güler (Ed.) (s. 99-120). İstanbul: YA-PA, (2).
- Shine, S. & Acosta, T. Y. (2000). Parent-Child Social Play in a Children's Museum, *Family Relations*, 49 (1), 45-52.
- Sonuvar, B. (1999). Çocuk Ruh Sağlığı yönünden koruyucu Etkenler, Aysel Ekşi (Ed.). *Ben Hasta Değilim Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü*. (s.85-88) İstanbul: Nobel Tıp.
- Şener, T. (2008). Annelerin Oyunun Değerine İlişkin Görüşleri. (Yayımlanmamış bildiri). VI. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi. "Türkiye'de Çocuk Yetiştirme, Ankara.
- Tamis-LeMonda, C. S., Uzgiris, I. C. & Bornstein, M. H. (2002). Play in parent-child interactions. In M. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Vol. 5: Practical issues in parenting* (2nd ed., pp. 221-241). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, H. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. İstanbul: Epsilon.
- Taylor, N., Donovan, W. & Leavitt, L. (2008). Consistency in Infant Sleeping Arrangements and Mother-Infant Interaction. *Infant Mental Health Journal*, 29 (2), 77-94.
- Tezel Şahin, F. (1993). *Üç-Altı Yaş Grubu Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk Oyun Ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, E., Aksoy, A.ve Turla, A., (1997). Anne Çocuk Eğitim Programı. Gelengül Haktanır (Ed.), *Okulöncesi Eğitim Sempozyumu, Okulöncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. (s.84-91). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- VanFleet, R. (1999). *Introduction to Filial Play Therapy Video Workshop Manual*. USA: Play Therapy Press.
- VanFleet, R. (2000). *A Parents Handbook of Filial Play Therapy Building Strong Families with Play*. USA: Play Therapy Press.
- VanFleet, R. & Guerny L. (Ed.) (2003). *Casebook of Filial Therapy*. Pennsylvania: Play Therapy Press.
- VanFleet, R. (2005). *Filial Therapy: Strengthening Parent-Child Relationships Through Play*. (Second edition) USA: Professional Resource Press.
- VanFleet, R. (2007). *Filial Terapi Eğitimi (Yayımlanmamış Çalışma Grubu Notları)*. İstanbul.
- Winnicott, D. W. (1998). *Oyun ve Gerçeklik*. T. Birkan (Çev.). İstanbul: Metis.

Extended Abstract

A constructive mother-child interaction and a stimulating and supporting environment provided in early childhood contribute to healthy development of children (Kağıtçıbaşı 1999).

Play is of unquestionable importance particularly at preschool period for the enhancement of mother-child relationship. Mother-child plays are significant as they involve physical contact, mutuality and emotional content. Playing together strengthens healthy attachment between mother and child, helps to satisfy their needs mutually; and contributes to the formation of a unique interactive context where parents and child establish and develop a sound and secure relationship. At the same time, mother-child plays help children to discover social relations and family relations and to express their feelings and needs. The involvement of family in child plays helps parents to express their feelings to children and to enhance skills such as self-efficacy. Child's play-based relationship with the adult is crucial for psychosocial development of children and contributes to all areas of development (Levine 1988; Marchand, Hock and Widaman 2002; Russell, Pettit and Mize 1998; Shine and Acosta 2000, VanFleet 2007; Winnicott 1998).

Mother-child plays are of particular importance in identifying the verbal behaviors of mothers and dividing them into meaningful categories and in explaining the relationship between mother and child and supporting this relationship. The purpose of this study is to evaluate the expressions that mothers use during free play interaction with their children.

Eighteen mothers having children at the age of 4 or 5, are the subjects of this study. The families themselves could procure toys and make recordings.

Mother-child play interactions were videotaped in natural settings, i.e. in their own house. Before recording the plays, mothers were verbally instructed to “play with their children as they always do” with certain toys. The frequency of categories observed during the five-minute mother-child plays was coded on Parent-Child Play Recording-Coding Form. The total scores were obtained through calculating how many times a certain expression was observed during the five-minute recording. (Eyberg, Nelson, Duke, Boggs 2005). The total scores obtained were then transferred to Parent-Child Play Recording Coding Form. Frequency and percentage calculations were made to evaluate mother-child play recordings.

Given the negative expressions of mothers, the analysis of total scores obtained from Parent-Child Play Recordings Coding Form, used to identify interaction level of mothers in the sample during their plays with children, presents the following findings: 88.8% of mothers used commands, 77.7% used comments and informative expressions, 66.6% of mothers did not respond to their child and remained silent, 55.5% made mistakes in responding to the child’s demand, 50% used praises, 38.8% used negative expressions and 33.3% attempted to start an activity other than the current play. The analysis of positive expressions provides the following results: 83.3% of the mothers used verbal reflective expressions in their play. 83.2% of them asked descriptive questions, 66.6% used expressions that describe the child’s behaviors, 44.4% used expressions to consent to the child’s demand. 44.3% made a play speech and took a role in the play. 22.2% included reflective explanations in their plays. It was observed that mothers did not use expressions to set limitations even when it was required.

The expressions mothers used during plays were categorized and the results are as follows: Given the dimension of awareness, mothers had difficulty in complying with the demands of children and remained silent, not responding to children. Given the dimension of structuring, mothers did not engage in any effort to start a new activity. With a view to adapting to the orientation of children, to understanding them, to showing that their attention concentrates on the play and to continuing the interaction, mothers used descriptive questions, behavior descriptions and verbal reflection expressions during play interaction. However, fewer mothers used reflective explanations. Moreover, mothers had difficulty in taking a role in the play and making a play speech. Mothers also failed to put limitations even when it was required. Given the dimension of compulsion, it was observed that mothers did not use imperative or negative expressions, but preferred expressions of praise. It was also observed that mothers tend to be didactic during free plays with children and frequently used comments and informative expressions.

Findings of the study demonstrate that mother-child plays enhance their mutual relationship and reduce problem behaviors of children. The positive effect of mother-child plays on their interaction is particularly significant among single-parent children. It is believed that mothers’ verbal behaviors influence the quality of interaction in play interaction between mother and child. Owing to these plays, children learn to organize their feelings, develop their social and cognitive skills and lay the foundation for further development (Driscoll and Easterbrooks 2007; Marchand, Hock and Widaman 2002).

The results demonstrate that mothers are faced with difficulties in adapting to child’s demands, responding to child, taking a role in the play and making a play speech, setting limitations and making comments – informing. It is believed that mothers’ behaviors during play interaction between mother and child have a significant impact on the quality of interaction. The mothers have problems in using appropriate verbal expressions during their play interaction with children, it is of particular importance to identify verbal play behaviors and provide support to mothers. In this respect, it can be suggested to inform mothers about play behaviors, design researches that compare various characteristics of

mothers with play behaviors and to carry out research to identify play behaviors of mothers from various socioeconomic levels.